

ဂျိန်ဖော့ ဓလေ့သုံးစကားများ

မြင့်မြင့်ခိုင်^၁

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့၏ ဓလေ့သုံးစကားကို လေ့လာထားသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ ကချင်တိုင်းရင်းသားဖြစ်သော ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားတိုးပွားပုံကို ဖော်ထုတ် လေ့လာလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရေးသားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားကို အလေ့လာခံ နယ်ပယ်အဖြစ် သတ်မှတ်၍ ဓလေ့သုံးဘာသာစကား လေ့လာနည်းဖြင့် လေ့လာသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကား၏ အခြေပြုပုံ၊ အဆင့်ဆင့် သုံးနှုန်းလာပုံ၊ တိုးပွားလာပုံတို့ကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် တိုင်းရင်းသား ဘာသာစကားတို့၏ စကားသုံးပြောင်းလဲ တိုးပွားလာပုံကို လေ့လာလိုသူတို့အတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- ဂျိန်ဖော့၊ ဓလေ့သုံး၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း၊ သစ်ပင်သီးနှံ၊ နေရာဒေသ

၁။ နိဒါန်း

သက်ရှိလူသားတို့တည်မှီရာ ကမ္ဘာလောကကြီးတွင် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးစသည့် အရာရာအားလုံးတို့သည် တည်မြဲမနေ ပြောင်းလဲတိုးတက်လျက်ရှိပေသည်။ ထိုပြောင်းလဲနေသော အရာတို့တွင် လူတို့ပြောဆိုနေသော ဘာသာစကားတို့သည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကား တွင်ရှိသော စကားလုံးများကိုရှိရင်းစွဲ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း သုံးစွဲခြင်းမဟုတ်ဘဲ အဓိပ္ပာယ် ပွားစေခြင်း၊ သုံးစွဲပုံရွှေ့စေခြင်းသဘော စသည်တို့ဖြင့် ထူးထူးခြားခြားသုံးစွဲနေကြသည်။ ထိုသို့ ထူးခြားစွာ သုံးစွဲနေခြင်း နောက်ကွယ်တွင် ပြောဆိုသုံးစွဲသောလူမျိုး၏ လူမှုကိစ္စများ၊ လုပ်ငန်းဆောင်တာ များကို အခြေခံသည့် ဓလေ့သဘောများ ထင်ဟပ်ပါနေသည့်အတွက် ထိုစကားလုံးများကို ဓလေ့သုံးစကားများ ဟု ဘာသာဗေဒသဘောအရ သတ်မှတ်ကြသည်။ ထိုသို့ထူးခြားစွာ သုံးစွဲတတ်သောသဘောကို မြန်မာစကားတွင် တွေ့ရှိရပေသည်။ ထိုဓလေ့သုံးစကား၏သဘောကို ဂျိန်ဖော့ဘာသာ စကားတွင် ရှိ မရှိ၊ ထိုစကားတို့ကြောင့် ဂျိန်ဖော့စကားတွင် တိုးပွားမှုရှိမရှိဟူသော သုတေသနမေးခွန်းကို အဖြေရှာလို၍ ဤ စာတမ်းကို ပြုစုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ၁။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ဝင်ရောက်လာပုံနှင့် ဘာသာစကားသမိုင်းကြောင်း

မွန်ဂိုမျိုးနွယ်မှ ပေါက်ဖွားဆင်းသက်လာကြသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတို့သည် မွန်ခမာအုပ်စု၊ တိဗက်မြန်မာအုပ်စုနှင့် ထိုင်းတရုတ်အုပ်စုစသော အုပ်စုကြီး သုံးစုခွဲ၍ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာကြသည်ဟု သမိုင်းသုတေသီတို့က ယူဆကြသည်။

တိဗက်မြန်မာမျိုးခွဲစကားပြောသူတို့၏ မူလဒေသမှာ ယန်စီကီယန်မြစ်နှင့် ဝန်ဟိုမြစ်ပေါင်းဆုံရာ အနီး တရုတ်ပြည် အနောက်မြောက်ပိုင်းမှဖြစ်သည်။ ထိုသူတို့သည် မူလဒေသမှ ယင်းမြစ်ကြီး ၂ စင်း

^၁ မြန်မာစာဌာန၊ မန္တလေးတက္ကသိုလ်။

အတိုင်း စုန်ဆင်း၍ တရုတ်ပြည်တွင်းသို့ ရောက်ကြပြီးလျှင် ဗြဟ္မပုတြမြစ်၊ ချင်းတွင်းမြစ်၊ ဧရာဝတီမြစ်၊ သံလွင်မြစ်၊ မဲနံမြစ်၊ မဲခေါင်မြစ်တို့ကို စုန်ဆင်းကာ အိန္ဒိယပြည်၊ မြန်မာပြည်၊ ယိုးဒယားပြည်၊ အာနာမ်ပြည်တို့သို့ ရောက်လာကြသည်။ ဤသို့ရွှေ့ပြောင်းလာကြသောသူတို့သည် ရှေးဟောင်း မွန်ခမာ လူမျိုးတို့နှင့် တွေ့ဆုံကြဟန်ရှိသည်။ တိဗက် မြန်မာ မူလမျိုးရိုးမူကား တောင်တန်းကြီးများမှ ဗြဟ္မပုတ္တရ မြစ်ထွက်ပေါ်ရာနေရာသို့ ရောက်သည့်အခါ သုံးစုကွဲခဲ့သည်။ တစ်စုသည် ဗြဟ္မပုတြမြစ်ကိုကျော်ကာ တိဗက်ပြည်သို့ရောက်ပြီး ဒုတိယအစုသည် ယင်းမြစ်ကိုစုန်ဆင်း၍ အာသံပြည်သို့ရောက်သည်။ တတိယအစုကား ချင်းတွင်းမြစ်၊ ဧရာဝတီမြစ်တို့ကို စုန်ဆင်း၍ မြန်မာပြည်သို့ ရောက်လာကြသည်။

ရိုးရာပုံပြင်များကို အထောက်အထားပြု၍ အချို့ပညာရှင်များက ဂျိန်ဖော့တို့သည် တိဗက် အရှေ့ပိုင်း ဧရာဝတီမြစ်ဖျားခံရာအရပ်မှ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၁၄၀၀ အေဒီ ၅၀၀ ခန့်က မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ရာ ချင်း၊ ပလောင်၊ ရှမ်းတို့မှာ အနောက်ဘက်သို့ ရွှေ့လျားသွားပြီး ကချင် ဂျိန်ဖော့နွယ်တို့ကသာ စခန်းချနေခဲ့သည်ဟုဆိုသည်။ Gazetteer of Upper Burma and Shan State စာအုပ်တွင်

နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ အခြေစိုက်နေထိုင်ပြီးနောက် အေဒီ ၁၉ရာစု အလယ်ပိုင်းသို့ရောက်မှ တောင်ဘက်သို့ဆင်းလာကြကာ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းနှင့် ဗန်းမော်၊ ကသာခရိုင်များထိ ပြန့်သွားသည်ဟု ဆိုသည်။ Scott, J.G, 1900, 94,

ဟုဖော်ပြထားသည်။

ဂျိန်ဖော့တို့သည် ခန္တီးမြေပြန့်ဒေသကိုဖြတ်၍ တြိဂံနယ်မြေတွင်းသို့ ဆင်းသက်ခဲ့ရာ ရှမ်းတို့ အင်အား ကြီးမားစွာရှိနေသဖြင့် တောင်ဘက်သို့ ဆက်လက်မဆင်းနိုင်တော့ဘဲ တြိဂံနယ်မြေနှင့် ဆွမ်ပရာဘွန်ဒေသတို့တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ နေခဲ့ရသည်။ ရှမ်းများ အင်အားနည်းလာချိန်မှ တောင်ဘက် မြစ်ကြီးနား၊ ဗန်းမော်၊ ကသာဒေသတို့နှင့် မြောက်ပိုင်းရှမ်းပြည်အထိ ဝင်ရောက်နေရာယူလာကြသည်။

တိဗက်မြန်မာမျိုးခွဲတွင်ပါဝင်သော အာသံမြန်မာမျိုးနွယ်မှ ကချင်ဘာသာစကားကို ဒေါက်တာ အောင်မြင့်ဦး၏ ဘာသာစကားသုတေသနစာအုပ်တွင် ကချင်ဘာသာစကားသည် ရှေးဟောင်း တိဗက် ဘာသာစကားမှ ဆင်းသက်လာသည်ဟု သိရှိရပါသည်။ လေယူလေသိမ်းနှင့် အဆွဲအငင်များသည် တိဗက်စကားသံ တိဗက်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ (၂၀၁၀၊ ၈၆) ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီက ထုတ်သော တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုရိုးရာ ဓလေ့ထုံးစံများ (ကချင်) စာအုပ်တွင်

ကချင်စကားမှာ မြန်မာစကားနှင့် အလွန်နီးစပ်နေပြန်သည်။ အခြေခံစကားလုံးများ အနက် လေးပုံတစ်ပုံခန့်မှာ မြန်မာစကားလုံးများနှင့် ကိုက်ညီနေသည့်အပြင် သဒ္ဒါမှာ လည်း မြန်မာသဒ္ဒါအတိုင်း ဖြစ်ပြန်သည်။ ကချင်စကားတွင်မရှိသော ဝေါဟာရအတိုင်း သုံးစွဲနေပြန်သည်။ သို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကချင်စကားသည် တိဗက်စကားနှင့် မြန်မာ စကားကိုဆက်စပ်ပေးရာ ပေါင်းကူးတံတား ဖြစ်သည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ (၁၉၇၁၊ ၃၉)

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

ကချင်ဘာသာစကား မျိုးစုကွဲသွားပုံနှင့်ပတ်သက်၍ တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုရိုးရာ ဓလေ့ထုံးစံများ (ကချင်) စာအုပ်တွင်ပင်

သက္ကရာဇ် (၁၉၀၀)ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာသော ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ပညာရှင်များက ကချင်တောင်တန်းဒေသရှိ တိုင်းရင်းသားများကို ယင်းတို့၏ ပြောဆိုသုံးနှုန်းသော ဘာသာစကားအလိုက် ခွဲခြားရာတွင် ဂျိန်ဖော့စကားပြောသူများ သာ ကချင်အဖြစ် ကျန်ခဲ့၍ အခြား မရူ စကား၊ ရဝမ် စကား၊ လီဆူးစကားပြောသူများနှင့် ထိုစကားအုပ်စုများတွင် ပါဝင်သောသူများ အားလုံးမှာ လူမျိုးတစ်မျိုးစီ ဖြစ်ခဲ့ရလေသည်။ ထိုသို့ကွဲပြားလာခြင်းကိုပင် အချို့သောပညာရှင်များက လက်ခံခဲ့သဖြင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မြန်မာစာပေကျမ်းများ၌ ဂျိန်ဖော့နှင့် သိန်းဖော့ကိုသာ ကချင်အဖြစ် လက်ခံခဲ့ကြသည်။(၁၉၇၁၊ ၆၂)

ဖော်ပြထားပါသည်။

ကချင်ဘာသာစကားသည် ပြောဆိုသုံးစွဲသူတို့၏ နေထိုင်ရာဒေသနှင့် လူမျိုးနွယ်စုအပေါ်မူတည်ပြီး ဘာသာစကားမျိုးကွဲများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ အခြေခံအားဖြင့် ကချင်ဘာသာစကားကို ဂျိန်ဖော့စကား၊ မရူ (လော်ဝေါ်)စကား၊ ရဝမ်စကား၊ လီဆူးစကားဟူ၍ လေးမျိုးခွဲနိုင်ပါသည်။ အများဆုံးအသုံးပြုသည့်စကားမှာ ဂျိန်ဖော့ စကားဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာပြည်တွင် တိဗက်တရုတ်ဘာသာမျိုးရိုးကို ပြောဆိုကြသော တိုင်းရင်းသားများကို ဦးဖေမောင်တင်၏ ဘာသာလောကကျမ်းတွင်

- ၁။ မန် - [မျောက်
ယောင် - [ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ယိုးဒယားနယ်စပ်
စဂေါ၊ ပကူး၊ ဝဲ၊ ဝေါ၊ မိုးနဲပွဲး
ပိုး(တနင်္သာရီနှင့်မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသန္တရများ)
မိုးပွဲးဒေသန္တရများ
ကရင်ဖြူ၊ ဗွဲ၊ ဗရက်
ကယားဒေသန္တရများ
ပဒေါင်၊ ယင်ဗော်၊ ဗဲကု
တောင်သူဒေသန္တရများ
ဇယိန်ဒေသန္တရများ
- ၂။ ရှမ်း
တရုတ်
- ၃။ ရှမ်းတရုတ်(ဝါ)ယိုးဒယားတရုတ်
- ၄။ တိဗက်မြန်မာ၏ အာသံမြန်မာအနွယ်
- နဂါးအစု
ကုကီချင်းအစု(သာဒိုး၊ ကံဟောင်၊ စုက္ကတဲ၊ ဂျင်းလဲ၊ လူရှေ)
ဆက်(သက်)အစု(ကွီ၊ တမန်၊ မလင်၊ အင်ကျယ်၊ ဂဏန်း၊ ကန္တူး)
ကချင်(ချင်ဖော)အစု ဒူလင်
မြန်မာအစု(မရု-ဝါ-လောင်းဝေါ၊ လရီ-ဝါ-လချိုကွော၊ အတ်စိ-ဝါ-
တဇိ-ဝါ-တဆဲ-ဝါ-မိုင်သာ-ဝါ-အချန်၊ ဖွန်၊ ဓနု၊ အင်းသား၊
ထားဝယ်၊ ရခိုင်၊ တောင်ရိုး-ဝါ-တိုရ)
လိလိအစု(လိစု၊ လိဆော၊ လိစို၊ နွန်၊ ရဝန်၊ လဟုန၊ လဟုဆိ၊
အခါ-ဝါ-အိကော၊ အနို၊ ပျင်) (၁၉၅၈၊ ၃၅)
- ဟူ၍ဖော်ပြထားသည်။

၂။ စာပေလေ့လာဆန်းစစ်ချက်

ဂျိန်ဖော့ ဓလေ့သုံးစကားများကို လေ့လာရာတွင် အထောက်အကူပြုမည့်စာအုပ်များကို လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်၏ ဘာသာလောကကျမ်းတွင် ဘာသာစကားတို့၏ မျိုးရိုးများ၊ ဆင်းသက်လာပုံများကို သိရှိလာရသည်။ မောင်ခင်ခင်(ဓနုဖြူ)၏ မြန်မာ့ဓလေ့သုံးစကားများစာအုပ်တွင် ဓလေ့သုံးစကားတို့၏ သဘော လက္ခဏာများ၊ အခြေပြုပုံ၊ သုံးနှုန်းပုံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံစသည်တို့ကို တင်ပြထား၍ ဤစာတမ်းအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည်။ ဒေါက်တာအောင်မြင်ဦး၏ ဘာသာစကား သုတေသနစာအုပ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတို့အကြောင်း သိရှိလာရသည်။ ဦးမနန်ထန်၏

မြန်မာကချင် အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်စာအုပ်သည် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုသိရှိရန် အတွက် အထောက်အကူပြုပါသည်။

၃။ နည်းနာ

ဤစာတမ်းကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာနှင့် သုတေသနနည်းနာဟူသည့် နည်းနာ ၂ ရပ်ဖြင့် လေ့လာထားပါသည်။

၃။ ၁။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာနည်းနာ

ဤစာတမ်းတွင် ဓလေ့သုံးစကားများကို လေ့လာထားသည့်တွက် ဓလေ့သုံးစကား သဘောသဘာဝကို သိရှိရန် လိုအပ်ပေ သည်။

၃၊ ၁၊ ၁။ ဓလေ့သုံးစကား၏အဓိပ္ပာယ်

ဓလေ့သုံးစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ဓလေ့ - န ထုံးစံ၊ အလေ့ (၁၉၉၁၊ ၁၈၃)၊ သုံး- ကြိ- အသုံးပြု သည်၊ အသုံးချသည် (၁၉၉၁၊ ၃၈၈)၊ စကား - န အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသော နှုတ်မြွက်သံ၊ ပြောဆိုချက်၊ ဘာသာစကား (၁၉၉၁၊ ၈၈)ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဓလေ့သုံးစကားဟူသည် လူမျိုးတစ်မျိုး၏ ထုံးစံအလေ့အတိုင်း အသုံးပြုနေသည့်စကားဟုဖွင့်ဆိုလျှင် ရနိုင်ပေသည်။

ဆရာမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ မြန်မာ့ဓလေ့သုံးဘာသာစကားစာအုပ်တွင် ဓလေ့သုံးစကား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို

စကားလုံးတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပာယ်သည် သုံးနေကျအဓိပ္ပာယ်မျိုးအတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ထူးခြားသော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်နေလျှင် သို့မဟုတ် တွဲသုံးနေကျစကားစု တစ်စု၏ အဓိပ္ပာယ်သည် ထိုစကားလုံးစုတွင် ပါဝင်သော စကားလုံးများကို တစ်လုံးစီ သီးခြား သုံးသည့်အခါရရှိသည့် အဓိပ္ပာယ်များအတိုင်း အလိုက်သင့်ကောက်ယူ၍ မရသော ထူးခြားသော အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်နေလျှင် ထိုစကားလုံး သို့မဟုတ် စကားစုသည် ဓလေ့သုံး စကားပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၆။ စာ ၁၅

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

အထက်ပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုအရ ဓလေ့သုံးစကားအဓိပ္ပာယ်ကို သုံးသပ်ကြည့်ရလျှင် မြန်မာ အဘိဓာန်အရဆိုလျှင် လူမှုဓလေ့ထုံးစံအရ ပြောဆိုသည့်စကားဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်နေပြီး ဆရာကြီး၏ ဖွင့်ဆိုချက်အရ ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်း စကားလုံးတစ်လုံးချင်း အဓိပ္ပာယ်နှင့် စကား လုံးစု အဓိပ္ပာယ်တို့ မတူထူးခြားနေသည့် အသုံးထူးများကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဆရာမောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)၏ ဖွင့်ဆိုမှုအရ လေ့လာမည်ဖြစ်ပါသည်။

၃၊ ၁၊ ၂။ ဓလေ့သုံးဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝ

စကားလုံးတို့တွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော အစိတ်အပိုင်းများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူရင်းအဓိပ္ပာယ် အတိုင်း ကောက်ယူ ဆုံးဖြတ်၍မရသော အထူးအဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်သဘောကို ဓလေ့သုံးစကားတို့တွင် တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဓလေ့သုံးစကားများသည် အစိတ်အပိုင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မကြည့်ဘဲ စကားသုံးတစ်ခုလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်သည် မည်သို့ရှိသည်၊ မည်သို့အသုံးပြုရသည် ဟူ၍ ခြုံငုံလေ့လာရသော စကားမျိုးဖြစ်သည်။

သီးခြားရုပ်ရင်းစကားလုံးများကို ပေါင်းစပ်လိုက်သည့်အခါ အထူးအဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ကို ထိုရုပ်ရင်း များက သယ်ဆောင်လာသော်လည်း ထိုအထူးအဓိပ္ပာယ်ကို ထိုရုပ်ရင်းများတွင် ရှာမတွေ့နိုင်ပေ။ ထိုသို့ အထူး အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးစွဲနေသောသဘောတွင် တင်စားသုံးစွဲသော ဥပစာသဘောများလည်း ပါဝင် ပေသည်။ သုံးနေကျစကားလုံး များကို သုံးနေမကျသောသဘောနှင့် သုံးစွဲခြင်းသည် ဓလေ့သုံးစကား၏ သဘောလက္ခဏာပင်ဖြစ်သည်။

ဓလေ့သုံးစကားများသည် မူရင်းအဓိပ္ပာယ်မှ ရွေ့လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာမောင်ခင်မင် (ဓနုဖြူ)က မြန်မာ့ဓလေ့သုံးဘာသာစကားစာအုပ်တွင် ၁။ သင်္ကေတရွေ့လာခြင်း၊ ၂။ အညွှန်းခံ ပြောင်းသွားခြင်း၊ ၃။ အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ပြန့်လာခြင်း (၂၀၁၆၊ ၃၈) ဟူသော လက္ခဏာ (၃) ရပ်ကို ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။ ဤလက္ခဏာ (၃)ရပ်ကို ၁။ သင်္ကေတ - စကားလုံးအဖြစ် ဖွဲ့စည်းအသုံးပြုသော စကားသံ၊ ၂။ အညွှန်းခံ - ထိုစကားလုံးက ရည်ညွှန်းသော အရာဝတ္ထုသဘော၊ ၃။ အတွေး (ညွှန်းချက်) - စိတ်ထဲတွင်ဖြစ်လာသော အညွှန်းခံ၏ပုံစံ (၂၀၁၆၊ ၃၉) ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့ညွှန်းဆိုချက်ကို ဥပမာဖြင့်ပြရလျှင် 'ခွေး' ဟူသောစကားသံမှာ 'ခွံ' ဗျည်းနှင့် 'အေး'သရ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းစကားသံသည် အိမ်ကိုစောင့်ရှောက်သော အိမ်ခွေး တိရစ္ဆာန် တစ်မျိုးကို ရည်ညွှန်းသောသင်္ကေတဖြစ်သည်။ တကယ့်ခွေးတိရစ္ဆာန်သည် ဤသင်္ကေတ၏ အညွှန်းခံ ဖြစ်သည်။ ခွေးအကြောင်းကို ထည့်ပြောသောအခါ စိတ်ထဲတွင် ထင်လာနိုင်သော ပုံသဏ္ဌာန်သည် အတွေးညွှန်းချက်ပင်ဖြစ်သည်။ သုံးစွဲထားသော သင်္ကေတ၏နိမိတ်အညွှန်းခံနှင့် ယခုသုံးစွဲသော အညွှန်းခံတို့အကြားတွင် တူညီသော လက္ခဏာ ဆက်စပ်သော လက္ခဏာများ ရှိနေသည့်စကားများသည် ဓလေ့သုံး စကားများပင်ဖြစ်၍ ဥပစာသဘောတရားများလည်း ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

ဤသို့ ဥပစာသဘောသက်ဝင်နေသော ဓလေ့သုံးစကားများ၏ အခြေပြုရာကို တည်မှီ၍ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အသုံးအဆောင်၊ နေရာဒေသ၊ လုပ်ငန်းဆောင်တာဟူ၍ ၅မျိုးခွဲခြားလေ့လာနိုင်သည်။ ဤစာတမ်းတွင်

၁။ လူကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

၂။ တိရစ္ဆာန်များကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

၃။ အသုံးအဆောင်များကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

၄။ နေရာဒေသကို အစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

ဟူသည့် အချက် ၄ ချက်ဖြင့် လေ့လာထားပါသည်။

၃။ ၂။ သုတေသနနည်းနာ

ဤစာတမ်းကို ပြုစုရာတွင် ဘာသာစကားကို လေ့လာခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်း၍ အချက်အလက်စုဆောင်းပြီး ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုဆိုင်ရာ သုတေသနဒီဇိုင်းနှင့် အကြောင်းရင်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနည်းကို အသုံးပြုကာ လေ့လာထားပါသည်။

၄။ ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားမှ ဓလေ့သုံးဘာသာစကားများလေ့လာချက်

ဂျိန်ဖော့ဓလေ့သုံးစကားများ၏ အခြေပြုရာ လူမှုကိစ္စများကို ယေဘုယျအားဖြင့် ခွဲခြားလေ့လာ ကြည့်လျှင် လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အသုံးအဆောင်၊ နေရာဒေသ ဟူသောအချက် ၄ ချက်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။

၄၊ ၁။ လူကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

လူသည် မိမိနှင့်နီးစပ်မှုအများဆုံးရှိသော အကြောင်းကိုပင် အများဆုံးအစွဲပြု၍ ပြောတတ်သည့်အတွက် ဓလေ့သုံးစကားအဖြစ်လည်း ပေါ်ပေါက်လာတတ်ပေသည်။ ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းများ၏ ပြုမူလှုပ်ရှားပုံ၊ ဖြစ်ပျက်သော အခြေအနေ၊ ဂုဏ်ထူးဝိသေသစွမ်းရည်များ၊ ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများ မပါသော်လည်း အပြုအမူ အဖြစ်အပျက်များ၊ အတွေ့အကြုံ၊ ယုံကြည်မှုများ စသည်တို့ကို အခြေပြု၍ ဓလေ့သုံးစကားများ ပေါ်ပေါက် လာသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

၄၊ ၁၊ ၁။ ပြုမူလှုပ်ရှားပုံအရ သုံးနှုန်းသောစကားများ

လူ၏ ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းတို့သည် ကိစ္စမျိုးစုံကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အမျိုးမျိုးလှုပ်ရှား နေရသည်။ ထိုသို့လှုပ်ရှားနေသည့် အမူအရာအမျိုးမျိုး ပေါ်မူတည်၍ စကားအသုံးတို့ ဖြစ်တည် လာသည်။ ယင်းစကားသုံးတို့သည် ထိုလှုပ်ရှားမှုတို့နှင့် သဘောချင်းဆက်စပ်နေသော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်း အသုံးပြု လာကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့်- ခေါင်းခါသည် ဦးခေါင်းကို ဘယ်ညာလှုပ်ယမ်းခြင်းဟု တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ် ရသော်လည်း ဤစကားနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် လစ်လျူရှုခြင်းအတွက် ပြောင်းရွှေ့ အသုံးပြုသောအခါ ဤစကားသည် လစ်လျူရှုခြင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သွားတော့သည်။ ထိုသို့ ခန္ဓာ ကိုယ်အစိတ်အပိုင်း၏ သီးခြား အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း ကောက်ယူ၍ မရသော အဓိပ္ပာယ်နှင့် သုံးစွဲသောအခါ ဓလေ့သုံးစကား ဖြစ်သွားပေသည်။

ခြေထိုး -/ lə gɔ̃ də baʔ -bǎ -aĩ /

ခြေထိုး - ကြိ - သူတစ်ပါးအလုပ်အကိုင် အကြံအစည် ပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်း ကြံစည်သည်။ ၂၀၁၆။

၁၀၀

သူက လူကြီးတွေကို ခြေထိုးတတ်တယ်။

/ḁĩ gɔ̃ mə ḁā kə bā pʰeʔ lə gɔ̃ də baʔ -bǎ -aĩ /

လက်ဆော့ -/ lə tǎ gə suʔ -aĩ /

လက်ဆော့ - ကြိ - (ဥပမာ) ခိုးတတ်သည်။ (၁၉၉၁၊ ၃၃၄)

သူလက်ဆော့တတ်တယ်။

/ḁĩ gɔ̃ lə tǎ gə suʔ -aĩ /

ခြေရာနင်း / lə gō -khǎŋ -kǎ -aĩ /

ခြေရာနင်း - ကြိ - ရှေ့သွားလူ၏ လုပ်ပုံပိုင်ပုံကို လိုက်၍လုပ်သည်။ ၁၉၉၁။ ၆၇

သူက သူ့အဖေ ခြေရာနင်းတယ်။

/ əĩ gō' ə -awaĩ lə gō -khǎŋ -kǎ -aĩ /

မျက်နှာရွေး -/ mji' -mǎ lə tə -aĩ /

မျက်နှာရွေး - ကြိ - လိုလားသူ၊ မလိုလားသူဟူ၍ ခွဲခြားသည်။ ၁၉၉၁။ ၂၈၄

သူက မျက်နှာရွေးတယ်။

/ əĩ gō' mji' -mǎ lə tə -aĩ /

အထက်ပါသာကေများကို လေ့လာကြည့်လျှင် လူတို့သွားလာလှုပ်ရှားနေသည့် အမူအရာ အမျိုးမျိုးပေါ်မူတည်၍ သုံးစွဲလာသော စကားအသုံးတို့ဖြစ်တည်လာခဲ့မှုနှင့် ယင်းစကားသုံးတို့ သည် ထိုလှုပ်ရှားမှုတို့နှင့် သဘောချင်းဆက်စပ်နေသော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်း အသုံးပြုလာကြသည့် စကားသုံးတို့ ဖြစ်တည်ပုံတို့ တွေ့ရှိ ရပေသည်။

၄၊ ၁၊ ၂။ အဖြစ်အပျက် အခြေအနေအရ သုံးနှုန်းသောစကား

လူ့ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများတွင် ဖြစ်ပျက်ခံစားရသော သဘောများရှိပေသည်။ အပြုအမူ အခြေအနေများကြောင့် ခံစားလာရသည့်အခါ ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများက ဖြစ်ပျက်သွားသည့် အခြေအနေများတွင် သုံးသော စကားများကို ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းဆက်စပ်နေသည့် ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးစွဲတတ်ကြသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ကြောက်လန့်သည့်အခါ ကျောထဲ ချမ်းသွားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျောချမ်းသည် ဟူသောစကား၏ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်သည် ကျောထဲ၌ချမ်းခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ဤစကားနှင့် ဆက်စပ်နေသော ကြောက်လန့်ခြင်းအတွက် ရွှေ့ပြောင်းအသုံးပြုသည့် အခါ ဤစကားသည် ကြောက်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်သွားပေသည်။

ခေါင်းကွဲသည် / bō gā -aĩ /

ခေါင်းကွဲ - ကြိ - တစုတစည်းတည်းရှိရာမှ တကွဲတပြားဖြစ်သွားသည်။ ၁၉၉၁။ ၅၃

စီးပွားရေးလုပ်လျှင် ငွေခေါင်းကွဲတတ်တယ်။

/ -boũ lĩ gə lō -jǎ -gũ phə rā bō gā -aĩ /

ခေါင်းခြောက် / bō nu' khā -aĩ /

ခေါင်းခြောက် - ကြိ - စိတ်ရှုပ်သည်။ အကြံအစိုက်သည်။ ၁၉၉၁။ ၅၃

အလုပ်အဆင်မပြေတော့ ခေါင်းခြောက်တယ်ကွာ။

/ -bũ lĩ -ĩ bjĩ' -aĩ mə d̥zə' bō nu' khā -aĩ /

ခေါင်းမာ - / bō jā -aĩ /

ခေါင်းမာ - ကြိ - ပြောဆိုဆုံးမရ ခက်ခဲသည်။ အယူအဆ အစွဲအလမ်းကြီးသည်။ ၁၉၉၁။ ၅၄
သူက မလုပ်ချင်ဘူးလို့ပြောရင် ခေါင်းမာတယ်။

/ ခေါ် ဂွာ' -kã gə lɔ̃ -aĩ mū j`ã bɔ̃ jã -aĩ /

မျက်နှာပူသည် -/ mji' -m`ã -kã -aĩ /

မျက်နှာပူသည် - ကြိ - ရှက်ရှုံ့အားနာသည်။ ၁၉၉၁။ ၂၈၄

ငါ သူ့ကို မျက်နှာပူတယ်။

/ -ŋaĩ qə phe' mji' -m`ã -kã -aĩ /

မျက်နှာပျက် - / mji' -m`ã -thã' -aĩ /

မျက်နှာပျက် - ကြိ - ဂုဏ်ပျက်သည်။ မိတ်ပျက်သည်။ ၂၀၁၆။ ၁၅၂

ငါ မျက်နှာပျက်အောင် မလုပ်နဲ့။

/ -ŋaĩ nà mji' -m`ã -thã' khū -khū gə lɔ̃ -aĩ /

အထက်ပါသာဓကတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် လှုပ်ရှားနေသည့် အမူအရာအမျိုးမျိုး ပေါ်မူတည်၍ စကားအသုံးတို့ ဖြစ်တည်လာပုံနှင့် ယင်းစကားသုံးတို့သည် ထိုလှုပ်ရှားမှုတို့နှင့် သဘောချင်း ဆက်စပ်နေသော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းအသုံးပြုလာကြပုံတို့ကိုတွေ့ရှိရပေသည်။

၄၊ ၁၊ ၃။ စွမ်းရည် ဂုဏ်ထူး ဝိသေသကို အကြောင်းပြုသည့် အသုံးများ

လူ့ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းတို့တွင် စွမ်းရည်သတ္တိများရှိကြသည်။ ယင်းစွမ်းရည်သတ္တိများအပေါ် အခြေခံလျက် ဓလေ့သုံးစကားများ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့်

နှုတ်သည် အပြောစွမ်းရည် ရှိသည့်အပိုင်းဖြစ်၍ နှုတ်ကိုပြောပုံဆိုပုံအဖြစ် သုံးလေ့ရှိသည်။ ပါးစပ်သည် နှုတ်နှင့်အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ပခုံးသည် ထမ်းရသော အပိုင်းဖြစ်၍ တာဝန်ထမ်းခြင်း အဓိပ္ပာယ်ရပေသည်။ လက်သည် အလုပ်အလွန်များသည် ကိုင်တွယ်ရခြင်း၊ ညွှန်ပြရခြင်း တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရသည် စသည်ဖြင့် ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းအသီးသီးတွင် ထူးခြားသော ဝိသေသများကို တွေ့နိုင်သည်။ ထိုထူးခြားမှုများကိုစွဲပြီး သဘောချင်း ဆက်စပ်နေသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်သုံးသော ဓလေ့သုံးစကားများ တွေ့နိုင်ပေသည်။

ကျောထောက်နောက်ခံ - /ခေါ် dū -ĩ -gũ /

ကျောထောက်နောက်ခံ -န - လိုအပ်လျှင် ကူညီနိုင်မည့်သူ၊ အထောက်အကူပစ္စည်း။ ၁၉၉၁။ ၂၅

သူက ကျောထောက်နောက်ခံ ရှိတယ်။

/ ခေါ် ဂွာ' -ခေါ် dū -ĩ -gũ ŋã -aĩ /

ခေါင်းကိုက် - / bɔ̃ mə tɕi' /

ခေါင်းကိုက် - ကြိ - အကြံရခက်သည်။ ၂၀၁၆။ ၁၃၆

ငါအလုပ်များလို့ ခေါင်းကိုက်နေတာ။

/-ŋaĩ -bũ lĩ lo' bõ mæ tsei' -aĩ /

နှုတ်ဆော့သည် / -ĩ gu? æ za? -aĩ /

နှုတ်ဆော့သည် - ကြိ - စကားကို စည်းကမ်းမရှိ ပြောသည်။ ၂၀၁၆။ ၁၄၆

သူက နှုတ်ဆော့တတ်တယ်။

/sei' gwa' -ĩ gu? æ za? tsei' -aĩ /

နှုတ်လုံသည် -/ -ĩ gu? sei' -aĩ /

နှုတ်လုံသည် - ကြိ - မပြောသင့်သည့်စကားကို မပြောဘဲ စောင့်ထိန်းသည်။ ၂၀၁၆။ ၁၄၇

ဒီကောင်က နှုတ်လုံတယ်။

/-daĩ wā gũ -ĩ gu? sei' -aĩ /

နှုတ်သီးကောင်း -/ -ĩ gu? dāĩ -aĩ /

နှုတ်သီးကောင်း - ကြိ - ရန်တွေ့ကောင်းသည်။ ၁၉၉၁။ ၂၁၆

ဒီကောင်လေးက နှုတ်သီးကောင်းတယ်။

/-daĩ -nũm kə sei' g'wa -ĩ gu? dāĩ -aĩ /

နှုတ်သွက် -/ -ĩ gu? s'āŋ -aĩ /

နှုတ်သွက် - ကြိ - စကားသွက်သည်။ ၂၀၁၆။ ၁၄၈

ဒီကလေးက နှုတ်သွက်တယ်။

/-daĩ ma' kə sei' g'wa -ĩ gu? s'āŋ -aĩ /

မျက်နှာငယ် -/ mji' -m'ā kə tɕi' -aĩ wa' /

မျက်နှာငယ် -န - ဂုဏ်အရှိန်အဝါ နည်းသည်။ ၁၉၉၁။ ၂၈၄

ငါက ဆင်းရဲတော့ မျက်နှာငယ်ရတယ်။

/-ŋaĩ mæ -sā -aĩ mæ tɕwa' mji' -m'ā kə tɕi' -aĩ wa' /

မျက်နှာရသည် -/ mji' -m'ā lu' -aĩ ^

မျက်နှာရသည် - ကြိ - နှစ်သက်သဘောကျခြင်းခံရသည်။ ၁၉၉၁။ ၂၈၄

ဒီနေ့ အမေ စိတ်ကောင်းဝင်တော့ မျက်နှာရတယ်။

/ -daĩ n`i ə n`u mji? gə dʒā -aĩ mə dʒa' mji' -m`ã lu' -aĩ /

သွေးခွဲ -/ sàĩ -gĩ kha' -aĩ /

သွေးခွဲ - ကြိ- စိတ်ဝမ်းကွဲအောင်လုပ်သည်။ ၂၀၁၆။ ၁၆၇

ငါတို့ကို သွေးမခွဲနဲ့။

-/ dʒi' `ã thə n`i phe? sàĩ -gĩ -khwaĩ -aĩ /

အထက်ပါသာဓကတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် လူ့ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်းတို့တွင်ရှိသော စွမ်းရည်သတ္တိများအပေါ် အခြေခံလျက် ဓလေ့သုံးစကားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

၄၊ ၂။ တိရစ္ဆာန်များကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

လူသည် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်သွယ်နေရသည့်အလျောက် တိရစ္ဆာန်များကို အစွဲပြု၍ သုံးနှုန်းသော ဓလေ့သုံးစကားများကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်မှအစ သားရဲတိရစ္ဆာန်များအထိ တိရစ္ဆာန် အမျိုးမျိုးနှင့်ပတ်သက်၍ ဓလေ့သုံးစကားများ ပေါ်ပေါက်လာရသည်။ တိရစ္ဆာန်တို့၏ သွင်ပြင်မူရာ အစွမ်းဂုဏ်၊ လူတို့နှင့်ဆက်သွယ်ရေးစသည်တို့ကိုအခြေခံ၍ ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဆင်ခြေထောက် -/ mə gwĩlə gʊ /

ဆင်ခြေထောက်ရောဂါ -န - ပိုးတစ်မျိုးကြောင့် ခြေထောက်ကြီးလာသောရောဂါ။ ၁၉၉၁။ ၁၂၀

သူ ဆင်ခြေထောက်ရောဂါဖြစ်နေတယ်

/ ɛĩ mə gwĩlə gʊ -ɛĩ -jã -bjĩ tʃ ɲ`a -aĩ /

ကြက်ကန်းဆန်အိုးတိုး - / u' mji' -paĩ a' ɛə li? khə ru? -aĩ /

ကြက်ကန်းဆန်အိုးတိုး -ကြိ - အစွမ်းအစမရှိဘဲ ကံကြောင့် အောင်မြင်သည်။

သူအောင်မြင်တာ ကြက်ကန်းဆန်အိုးတိုးပဲ။

/ ɛĩ -ɔŋn dǎ' -aĩ g`ə u' mji' -paĩ a' ɛə li? khə ru? -aĩ /

အရေခြုံ - / phji' -phu -aĩ wa' /

အရေခြုံ - န-(ဥပစာ) အပေါ်ယံအယောင်ဆောင်သူ။ ၁၉၉၁။ ၄၁၈

သူအခုလုပ်နေတာတွေဟာ အရေခြုံပဲ။

/ ɛĩ ja' gə lʃ tʃ na' -aĩ wa' phji' -phu -aĩ wa' -nĩ ɛā rɛ /

လေဥ - / -ĩ -bũ d`i /

လေဥ - ကြိ- လေလုံးထွား ကြွားဝါသည်

ဒီကောင်က ကြွေးတတ်တယ်။

/ṣā gwa' -ĩ -bũ d'i tṣē -aĩ /

အထက်ပါသာဓကတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် လူတို့နှင့်တိရစ္ဆာန် ဆက်သွယ်နေရသည့်ပုံစံအရ တိရစ္ဆာန်များကို အစွဲပြု၍သုံးနှုန်းသော စကားများနှင့် ထိုသို့ဆက်သွယ်နေရသည်တို့နှင့် သဘောချင်း ဆက်စပ်နေသော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းအသုံးပြုလာကြပုံတို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

၄၊ ၃။ အသုံးအဆောင်များကိုအစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

လူ့အသုံးအဆောင်တို့မှာ များပြားလှသည်။ စားဝတ်နေရေး လူမှုရေးတို့နှင့်ပတ်သက်၍ အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းအမျိုးမျိုးကို တီထွင်သုံးစွဲကြသည်။ ယင်းအသုံးအဆောင်များကို အစွဲပြုသော စကားများသည် ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းတူညီနီးစပ်သော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဓလေ့သုံးစကားများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ လူ့အသုံးအဆောင်များကို အစွဲပြုသောစကားများကို စားသောက်နေထိုင်မှုဆိုင်ရာ၊ သစ်ပင်သီးနှံဆိုင်ရာဟု ခွဲခြားလေ့လာ ကြည့်လျှင်ရနိုင်ပေသည်။

ကရားရေလွှတ် - /-ŋwaĩ kha' r'u -aĩ phā /

ကရားရေလွှတ် -ကြိထူး - အဆက်မပြတ်။ ၂၀၁၆။ ၂၂၈

သူက ကရားရေလွှတ်ပြောတတ်တာ။

/ ṣā na' -ŋwaĩ kha' r'u -aĩ phā /

ချဉ်သည် - / khə r'i -aĩ /

ချဉ်သည်- ကြိ- မနှစ်သက်။ မုန်းသည်။ ၂၀၁၆။ ၂၂၉

သူ့ကိုအားလုံးက ချဉ်ကြတယ်။

/ ṣā phe? -jaŋ khə r'i ma' -aĩ /

ထမင်းအိုးကွဲ - / ṣa? dī gə ma? -aĩ /

ထမင်းအိုးကွဲ - ကြိ -အခြေအနေ တစ်တစ်ခု ပြိုကွဲသည်။

သူ့ကြောင့်တို့ထမင်းအိုးကွဲခဲ့ရတယ်။

/ ṣā na' mə dʒa' -ŋaĩ nā ṣa? dī gə ma? wa' -aĩ /

ထမင်းလုံးစီ - / -kǎ ṣa? kə rǎĩ -aĩ /

ထမင်းလုံးစီ - ကြိ - ထမင်းစားပြီး အနားယူသည်။

အဖေက စားပြီးထမင်းလုံးစီနေတာ။

/ ə wa' gʊ ṣa? ṣ`a nuʔt n`a -kǎ ṣa? kə rǎĩ lɔ n`a -aĩ /

အထက်ပါသာဓကတို့ကိုလေ့လာကြည့်လျှင် အစားအသောက် အစွဲပြုသောစကားများသည် ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းတူညီနီးစပ်သော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးစွဲလာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

သစ်ပင်သီးနှံဆိုင်ရာ အသုံးအဆောင်များကို အစွဲပြုသောဓလေ့သုံးစကားများတွင် လူတို့စားသော အသီးအနှံများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသစ်ပင်များနှင့် ပတ်သက်သည့်စကားများ အကြုံးဝင်ပေသည်။ ဥပမာ

အားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ကောင်းခတ်သည့်ကြားမှ ဘာမှမဆိုင်သော မြေစာမြက်ပျက်စီးရသည်ကိုစွဲ၍ တစ်ဖက် နှင့်တစ်ဖက် ပဋိပက္ခဖြစ်ရာမှ ဆိုးကျိုးကြားဝင်ခံရသူကို မြေစာပင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းရွှေ့လာသော သဘောကို တွေ့နိုင်သည်။

အညွန့်ကျိုး - / mə kù dɔ̃ -aĩ /

အညွန့်ကျိုး - ကြိ- တိုးတက်ကြီးပွားမှု အခွင့်အလမ်း ပျက်စီးသွားသည်။ ၂၀၁၆။ ၂၅၃

မင်းစကားက သူ့ကို အညွန့်ကျိုးစေတာပဲ။

/ -nã -sũŋ -aĩ g'a g'ə ɲã phɛ' mə kù dɔ̃ -aĩ r'ɛ /

အရင်းအမြစ် -/ ru' dī rū -lphãŋ /

အရင်းအမြစ် -န- အဓိကကျသည့်နေရာ

‘ဒီစီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးရဲ့ အရင်းအမြစ်က စိုက်ပျိုးရေးပဲ။

/ -ĩ -daĩ -bũŋ lĩ a' ru' dī rū -phãŋ g'ə -khaĩ -sũŋ rɛ' /

အထက်ပါသာဓကတို့ကိုလေ့လာကြည့်လျှင် သစ်ပင်သီးနှံဆိုင်ရာ အသုံးအဆောင်များကို အစွဲပြုသော စကားများသည် ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းတူညီနီးစပ်သော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးစွဲခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

၄၊ ၄။ နေရာဒေသကို အစွဲပြု သုံးနှုန်းသောစကားများ

လူပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရေမြေတောတောင်နှင့် အာကာသကောင်းကင်အထိ ကျယ်ဝန်းသော လောကကြီးရှိသည်။ ယင်းတို့ကို အစွဲပြုသော စကားများသည် ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းတူညီ နီးစပ်သော ကိစ္စများ အတွက် ရွှေ့ပြောင်း သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဓလေ့သုံးစကားများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

ချောက်ကျ - / -dʒãm -dʒũ khə r'ũ -aĩ /

ချောက်ကျ - ကြိ- ဒုက္ခရောက်သည်။ ၂၀၁၆။ ၂၆၁

ဒီကောင် ငါ့ကို ချောက်ကျအောင် လုပ်ထားတာ။

/ -daĩ w'a g'ə -ŋaĩ phɛ? -dʒãm -dʒũ khə rũ khə rā gə lɔ̃ d`a -aĩ /

လမ်းကြောင်းပေး - / -lã mə d`ũn jã -aĩ /

လမ်းကြောင်းပေး -ကြိ- လုပ်ငန်းကိစ္စတစ်ခုခု ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ညွှန်ပြသည်။

သူက ကျနော်ကို လူကြီးဆီသွားရတဲ့ လမ်းကြောင်းပေးသည်။

/ ɲã gʷ -ŋaĩ phɛ? mə ɲã kə bā gʷ sã nā mə aũ lã mə d`ũn jã -aĩ /

လမ်းဆုံး - / -lã -thũ -aĩ /

လမ်းဆုံး -ကြိ- (ဥပစာ) ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်မရှိ ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၁။ ၃၄၅

ဒီကောင့်ဘဝ လမ်းဆုံးနေပြီ။

/ ၼိ န'ာ ပေ ရာ? -laṇ -thū -aĩ tō -saĩ /

လမ်းပြ - / -laṇ wē /

လမ်းပြ - နာမ် - ကိစ္စတစ်ခုခု ဆောင်ရွက်ရန် ညွှန်ပြသူ

အဖေက ကျနော်အတွက် လမ်းပြပေးသူပဲ။

/ ə w'a gwa' -ŋaĩ pə ra? ə mə tū -laṇ bē -nĩ -əaũ gə lō jā -aĩ wā rē' /

အထက်ပါသာဓကတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် လူတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကျယ်ဝန်းသော လောကကြီးကို အစွဲပြုသောစကားများသည် ယင်းတို့နှင့် သဘောချင်းတူညီ နီးစပ်သော ကိစ္စများအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးစွဲခြင်းဖြင့် ဓလေ့သုံးစကားများအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာကြောင်း တွေ့ရှိ နိုင်ပေသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဘာသာစကားတို့၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲတတ်သောသဘောတွင် စကားလုံးများသည် မူရင်းပြောဆို သုံးစွဲနေသောနေရာမှ အခြားနေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ကာ အနက်ပွား (တင်စား) အနက်ဖြင့် ပြောဆိုတည်ရှိနေတတ်သည်။ စကားလုံးတို့တွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသော အစိတ်အပိုင်းများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူရင်းအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း ကောက်ယူ ဆုံးဖြတ်၍မရသော အထူးအဓိပ္ပာယ် ရှိသည့်သဘောကို ဓလေ့သုံးစကားတို့တွင်တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဓလေ့သုံးစကားများသည် အစိတ်အပိုင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မကြည့်ဘဲ စကားသုံးတစ်ခုလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်သည် မည်သို့ရှိသည်၊ မည်သို့အသုံးပြုရသည်ဟူ၍ ခြုံငုံလေ့လာရသော စကားမျိုးဖြစ်ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။ ထိုသို့သော ဓလေ့သုံးစကားတို့၏ သဘောကိုဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားတွင်လည်း ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။

ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားတွင် မိမိနှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်သော ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများ၏ ပြုမူလှုပ်ရှားပုံ၊ ဖြစ်ပျက်သောအခြေအနေ၊ ဂုဏ်ထူး-ဝိသေသ စွမ်းရည်များ၊ အတွေ့အကြုံ၊ ယုံကြည်မှုများတို့ကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ သွင်ပြင်မူရာအစွမ်းဂုဏ်၊ လူတို့နှင့် ဆက်သွယ်ရေးစသည်တို့ကို အခြေခံ၍ လည်းကောင်း၊ စားဝတ် နေရေး လူမှုရေးတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းအမျိုးမျိုးကို အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ သစ်ပင် သီးနှံဆိုင်ရာ အသုံးအဆောင်များကို အခြေခံ၍လည်းကောင်းစသည့် အကြောင်းများကြောင့် ဓလေ့သုံးစကားများရှိနေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်။ ဂျိန်ဖော့ဓလေ့သုံးစကားဖြစ်တည်လာပုံ ထိုစကားများကို စကားပြောရာတွင်ထည့်သွင်းပြောဆိုကြပုံတို့ကို လေ့လာသုံးသပ်ကြည့်ရလျှင် မြန်မာဓလေ့သုံးစကား ဖြစ်တည်ပုံ ပြောဆိုပုံနှင့် ဆင်တူမှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားနှင့် မြန်မာဘာသာစကားတို့သည် ဘာသာစကားမျိုးရိုးတစ်ခုတည်းမှ ဆင်းသက်လာခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရရှိနိုင်ပါသည်။

ထိုသို့ ‘မူရင်းအဓိပ္ပာယ်အတိုင်း မဟုတ်ဘဲ ပြောင်းရွှေ့လာသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးစွဲလာကြသော ဓလေ့သုံး စကားများသည် ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကား၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်စဉ်တွင် အခြေခံတစ်ရပ်အဖြစ် ပါဝင်နေကြောင်း လေ့လာသုံးသပ်မိပေသည်။ ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားမှ ဓလေ့သုံးစကားများလေ့လာသကဲ့သို့ပင် ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားမှ လူမှုဘာသာဗေဒ၊ အတ္ထုဗေဒတို့ဖြင့်လည်း ဆက်လက်သုတေသနပြုလျှင် ရနိုင်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားတွင်ရှိသော ဓလေ့သုံးစကားများကို လေ့လာရာတွင် အချိန်အနည်းငယ်ဖြင့် စုစည်း၍တင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တွေ့ရှိသမျှစကားလုံးများထဲမှ စကားလုံးအချို့ကိုသာ လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ စကားသမုဒ္ဒရာ စာသမုဒ္ဒရာ၌ ဓလေ့သုံးစကားများသည် လေ့လာလျှင် တွေ့ရှိနိုင်ဦးမည်ဖြစ်သည်။ ဘာသာစာပေလေ့လာသူတို့အတွက် အားနည်းချက်ကို ပြင်ဆင်၍ အားသာချက်ကို ယူငင်ထုတ်နုတ်သုံးစွဲနိုင်ကြလျှင် စာတမ်းရှင်အနေနှင့် ဝမ်းသာရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကားတို့ကို လေ့လာခြင်းသည်ပင် စာတမ်းပြုစုသူအနေဖြင့် ကျင်ပြည်နယ်၌ သွေးချင်းတို့အတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့စဉ်အချိန်က စာပေတာဝန်တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းကိုလည်း ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်ဟု ယူဆမိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ခင်မင်၊ မောင်၊ ခန့်ဖြူ။ ၂၀၁၆။ *မြန်မာ့ဓလေ့သုံးစကားများ*။ ရန်ကုန်။ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။
- ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ ၁၉၆၆။ *ဘာသာလောကကျမ်း*။ ရန်ကုန်။ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။
- မင်းနိုင်၊ ဦး။ ၁၉၇၂။ *တို့တိုင်းရင်းသားပြည်ထောင်စုဘွား*။ ရန်ကုန်။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၊ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၁၉၉၁။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ရန်ကုန်။ ဖိုတိုလစ်သိုပုံနှိပ်တိုက်။
- မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ။ ၁၉၆၂။ *တိုင်းရင်းသားယဉ်ကျေးမှုရိုးရာဓလေ့ထုံးစံများ(ကချင်)*။ ရန်ကုန်။ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။
- အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ၊ ၂၀၁၀။ *ဘာသာစကားသုတေသန*။ ရန်ကုန်။ ဓူဝံစာပေ။
- Scott, j., G.(1900) Gazetteer of Upper Burma and Shan State. Vol. 1, Part 1\

ဖတ်ရှုလေ့လာသည့် စာအုပ်

မနမ်ထန်၊ ဦး။ ၂၀၁၄။ မြန်မာ -ကချင် -အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။ ရန်ကုန်။ မြင့်ပုံနှိပ်တိုက်။

စာမဲ့အမှတ်အသား

- / / - သံရင်းပြ အမှတ်အသား
- ? - ရပ်သံပြ အမှတ်အသား
- ' - အနိမ့်သက်သံပြ အမှတ်အသား
- - သံပြေပြ အမှတ်အသား
- ` - အမြင့်သက်သံပြ အမှတ်အသား
- ~ - နှာသံပြ အမှတ်အသား

ဂျိန်ဖော့ဘာသာစကားအတွက် အကူအညီပေးသူများ

ဒေါ်အင်လန်းခေါင်တောင် နည်းပြ မြန်မာစာဌာန မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ် (ဂျိန်ဖော့လူမျိုး)

မလှတောင် မဟာဝိဇ္ဇာ ။ ။ ။